

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14 435 — Podružnice: Ljubljana Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirano pismo se ne sprejema. — Mali oglasi: trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 144 • Maribor, torek, dne 19. decembra 1939 • Leto XIV

V novem političnem življenju

Nimamo še prave slike, kako se bo pri nas razvijalo politično življenje. — Leta absolutizma niso prinesla konsolidacije, ker so bila vmes notranje politična vprašanja, ki so bila rešena načelno s sporazumom med Srbi in Hrvati. Po prejšnji vidovdanski ustavi dejansko ni bilo drugega spora kakor hrvaško vprašanje. To vprašanje je bilo treba rešiti, ker drugih perečih diferenc v notranji politiki ni bilo.

Z ukinitvijo ustave pa hrvaško vprašanje ni bilo rešeno. Nasprotno se je dala pobuda strankam in raznim nergačem s tem, da so se borili za svoje stranke in propagirali ideje in ideologije, ki politično niso odgovarjale načelom demokracije. Logična posledica politike in pojavov je bila tudi uvedba diktature, ki je bila po svojem bistvu tudi načelno nasprotna demokraciji.

Danes oznanjamo na široko demokracijo.

Tudi delavstvo je interesirano na razvoju v tem pravcu. — Zato delavstvo s posebno vneto motri politični razvoj, da bi se popravile krivice, ki so jih mirovne pogodbe ustvarile. Namesto politike kolektivne varnosti v okviru Društva narodov je Italija predlagala sporazum štirih evropskih velesil: Italije, Nemčije, Anglije in Francije ter razorožitev.

Ker v teh težnjah ni uspela, je pričela z vsemi silami delati na to, da se usposobi za zavarovanje svojih interesov, razširi in zgradi sistem cesarstva

Vsekakor je pa nastala potreba, da tudi socialisti ustanove in uredijo svojo stranko ter sodeluje v nadaljnjem političnem razvoju. Razumljivo je, da more delavske interese zastopati le delavska socialistična stranka, obenem je pa dobro tudi za državo, če sodelujejo vsi državljani v javnem življenju. Zakaj, čimveč bo sodelavcev, aktivnih sil, tem lažje se bodo reševali danes aktualni problemi.

Diktatura je oblika vladavine, ki se je pričela po svetovni vojni naglo širiti, in diktatura je spravila vse države, ne samo, kjer je zavladala, ampak tudi druge v današnji težak položaj. Diktatura je povzročila spore in gospodarske težkoče med državami po vsem svetu. Zato jo obsojamo. Diktatura je izvir nasilja in korupcije, protekcionizma in krivičnega partizanstva.

To so dovolj važni argumenti, ki naglašajo delavstvu, da se prav resno porbrija za svoje politične pravice ter se priključi socialistični delavski stranki. Popolnoma napačno je pa mnenje, da delavca politika nič ne briga. Vsak organiziran in neorganiziran delavec je državljani in ima pravico, da v politiki govori in soddloča. Socialistična stranka je bila vedno ob strani delavstva in bo ostala tudi v bodoče, ker je delavska stranka.

Po vseh deželah dela stranka predvsem z delavstvom in drugimi somišljeniki. Le tako more in mora biti tudi pri nas!

Dvajsetletnico vseučilišča v Ljubljani

so te dni proslavljali. Vseučilišče je torišče svobodne znanosti in vede. Znanost in veda morata imeti svobodno pot, da vzgajata in vodita človeštvo do najvišje popolnosti. Med važnimi poborniki za vseučilišče v Ljubljani so bili tudi socialisti in delavske organizacije. Delavski tisk in enunciacije socialističnih politikov in naših kulturnih delavcev so stremlele vedno z neverjetno žilavostjo podpirale. Zato delavstvo želi tem potom vseučilišču ob jubileju vso svobodo vede, ki bo ustrezala napredku kulturnega življa v našem narodu.

Nemčija se je zapletla v vojno za 5 let prezgodaj

Izjava grofa Ciana o politiki Italije

Na seji italijanskega stanovskega parlamenta dne 16. decembra je govoril italijanski zunanji minister grof Ciano o zunanji politiki Italije in zunanje političnem položaju.

Ciano je omenil, da je Mussolini že l. 1927. napovedal, da se bo Evropa v letih 1935 do 1940 znašla na usodnem razpotju. Zato je že tedaj ponudila svoje sodelovanje pri ureditvi evropskih vprašanj. Kot najvažnejše je smatrala

revizijo mirovnih pogodb

da bi se popravile krivice, ki so jih mirovne pogodbe ustvarile. Namesto politike kolektivne varnosti v okviru Društva narodov je Italija predlagala sporazum štirih evropskih velesil: Italije, Nemčije, Anglije in Francije ter razorožitev.

Ker v teh težnjah ni uspela, je pričela z vsemi silami delati na to,

da se usposobi za zavarovanje svojih interesov, razširi in zgradi sistem cesarstva

ki ustreza njenim potrebam in njenemu značaju.

Nastop Italije v Abesiniji je bil naravna posledica te italijanske politike, z namenom, da si razširi svojo kolonialno posest, ker je bila v tem oziru in v primeru z drugimi velesilami prikrajšana.

Nato je pričela

španska državljanska vojna

Ciano trdi, da je to vojno pripravila kominterneta. Ker so se vmešale tuje sile, je italijanska vlada na prošnjo generala Franca 28. julija 1936 poslala v Španijo prva letala, koncem leta 1936 pa se je že formirala ekspedicijska armada, ki je potem na povelje Mussolinija odrinila v Španijo, v boj proti mednarodnim legijam.

Edina je razumela Nemčija plemenita stremeljenja Italije.

Politika sodelovanja med Italijo in Nemčijo

se je pokazala že v abesinskem vprašanju, praktično pa je prišla politika osi do izraza v Španiji.

Sodelovanje med obema državama je postajalo vedno bolj tesno in septembra meseca l. 1937. je Italija sprejela povabilo Nemčije, da pristopi k paktu

proti kominterni

ki sta ga med tem sklenili Nemčija in Japonska. Ta pakt je pomenil dovršeno nadaljevanje politike Mussolinija, ki je prvi na svetu opozoril na nevarnost pred boljševizmom, ki ga je pobijal prav tako odločno v Italiji, kot v Španiji.

Prišla je

monakovska konferenca

ki je imela namen, da razčisti manjšinska vprašanja v Evropi in napravi uvod v razdobje popuščanja mednarodne napetosti. Toda po Monakovem je pričela politika proti Monakovem. Pričelo se je pribiranje držav pod označko »fronte demokracij« in »mirovne fronte«, v katerih so bili pomešani demokratični in boljševiški elementi. S sodelovanjem Sovjetske Rusije naj bi se bila dosegla

obkolitev Nemčije in Italije

Kot odgovor na to politiko je Nemčija marca meseca 1939 sklenila zasesti Češko in Moravsko. Neodvisno od tega je nato v aprilu Italija zasedla Albanijo in tako izpolnila soglasno željo albanskega naroda po priključitvi k italijanskemu cesarstvu.

Tedaj se je poleg ideje o ustvaritvi mirovne fronte držav pojavil še

sistem „vojaških jamstev“

katere naj bi dale države »mirovne fronte« posameznim manjšim državam. Tako jamstvo je bilo dano tudi Poljski.

Sledil je italijanski sporazum z Anglijo glede Sredozemskega morja. Dne 6. in 7. maja 1939 pa sta sklenili Nemčija in Italija

vojaški pakt

trdno odločeni, da odbijeta vsak napad, ki bi ga kdorkoli tvegal proti njima.

Toda tako Nemčija, kakor tudi Italija sta hoteli mir za dolgo dobo let. Italija je namreč smatrala, da mora poteči še najmanj 3 leta, predno bo vojaško dočela pripravljena, dočim je bilo Nemčiji v to svrhu potrebno še najmanj 5 let. Po tem roku sicer nista nameravali iti v vojno, ampak samo doseči vpoštevanje življenjskih potreb Italije in Nemčije, brez česar ni mogoč soliden in trajen mir v Evropi.

Sledila je

poljska kriza

Takoj je bilo jasno, da bo prišlo do spopada, ako Poljska ne bo sprejela nemških zahtev. Toda Hitler je bil odločno zato, da ostane ta vojni spopad izoliran. Fašistična Italija je sporočila Nemčiji, da si želi mirne poravnave spora, vsaj pa, da ostane omejen.

Ko se je potem vojna razširila, Italija ni posegla v vojno edinole iz razloga,

ker je po vojni v Abesiniji in Španiji morala izpopolniti svojo armado in bi zato potrebovala vsaj 3 leta miru. Glede italijanske zunanje politike ni v italijanskem narodu nobenih razlik. Razgovori, ki so se vršili v Berlinu po izbruhu vojne, so bili samo informativnega značaja. Nemčija je bila pripravljena, da pristane na vzpostavitev neke poljske narodne države, toda ni mogla dovoliti, da bodo druge države za sodnika njenemu nacističnemu režimu.

Italiji se je treba zahvaliti, če do tega trenutka ni prišlo do razširitve spopada. Fašistična vlada ni dala doslej nobene pobude niti za vojno, niti za mir in je tudi ne bo.

Prehajajoč na

stanje na Balkanu

je podčrtal, da je Italija zelo interesirana na tem, da se v Podunavju in na Balkanskem polotoku ohrani mir.

Z Jugoslavijo je vezana s prijateljskim paktom, ki jamči iskren, trajen in ustvarjalen mir. Z Grčijo je sklenjena pogodba, na podlagi katere se bodo v bodoče urejali medsebojni odnošaji. Z Bolgarijo so odnošaji tradicionalno dobri, z Romunijo prijateljski, z Madžarsko pa nadvse tesni. Italija je prijateljica s Švico, z državami latinske Amerike in z Japonsko. Ako bo mogoče, bo Italija še enkrat poskušala s pomiritvijo sveta, istočasno pa je odločena braniti z nezlomljivo močjo svoje koristi glede prometa na suhem, letalskega in pomorskega prometa, kakor tudi svoj ugled in svojo bodočnost kot velika država.

Izvajanja italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana so prav zanimiva, ker se v njih zrcali italijanska zunanja politika zadnjih deset let.

Na Finskem trajajo ogorčeni boji dalje

Na severu se Finci umikajo.

Ruska armada prodira v južni smeri od pristanišča Petsamo ob Lednem morju. Finci se boreč se umikajo. Doslej še ni javljeno, da bi bile ruske čete odrinile Fince od norveške meje.

Za rudnike niklja na severnem Finskem pri kraju Salmijärvi trdijo Rusi, da so jih že zasedli, Finci pa poročajo, da so ruske čete morale ta kraj zapustiti vsled protiofenzive finskih čet.

V boj posega sovjetsko letalstvo, ki je v silni premoči nad finskim in prizadeva z bobami in streljanjem iz strojnice velike izgube umikajoči se severni finski armadi.

Na Karelijski ožini, t. j. na južnem bojišču trajajo boji z nezmanjšano silo dalje. Rusi trdijo, da so ob Ladoškem jezeru prodrli globoko v finsko obrambno črto na Karelijski ožini, Finci pa javljajo, da so na tej južni fronti s protiofenzivo vrgli ruske čete za kakšne tri kilometre nazaj proti jugu.

Poskus ruske armade, da prodre pri Suomissalmi, na zapadni finski meji, ki tvori osrednje bojišče, doslej ni uspel. Kraj so finske čete zopet zavzele. — Kdaj se bo posrečilo ruski armadi prodreti pri Suomissalmiju proti Botniškemu zalivu, še ni mogoče predvideti, lah-

ko je pa mogoče, da bo rusko armadno vodstvo sploh opustilo ofenzivo na osrednji fronti in vrglo vse sile v boj na severni fronti, odkoder bo poskušalo potiskati Fince vedno globlje proti jugu. Finci trdijo, da so doslej uničili 130 sovjetskih tankov.

Po sedanjem položaju sodeč bodo boji na Finskem še trajali, ker se finska armada žilavo upira ogromni premoči, kar priznavajo tudi moskovska poročila.

Na zapadu izvidniški boji

Na zapadni fronti trajajo izvidniški boji brez posebnih uspehov za eno ali drugo stran.

Na fronti je zmerno streljanje s topovi.

Letalska akcija nad fronto je omejena na minimum. Nad Severnim morjem se vrše boji v zraku, ki so večjega obsega. Angleži so od četrtka sem že dvakrat napadli nemška letalska oporišča, zlasti na Finskih otokih, od koder prihajajo nemška letala, ki trosijo magnetne mine. Poročila o izgubah letal si nasprotujejo. Angleži pravijo, da so sestrelili najmanj 4 nemška letala, Nemci pa trde, da je opravičena domneva, da je bilo sestreljenih okrog 10 angleških.

Pomorska bitka ob urugvajski obali

Pomorska bitka ob urugvajski obali med nemško 10.000 tonsko križarko »Graf von Spee« in 8300 tonsko angleško križarko »Exter« ter dvema 7000 tonskima križarkama »Aiax« in »Achilles«, se je kakor znano, končala z begom nemške križarke v urugvajsko luko v Montevideu. Boj je trajal 17 ur. Nemška križarka je imela tri 28 cm topove, ki streljajo na daljavo 28 km, angleška križarka »Exter« je s svojimi 20 cm topovi lahko streljala šele na oddaljenost 20 km, obe mali križarki, ki imata topove 152 mm kalibra, sta pa morali priti do nemške križarke celo na razdaljo samo 15 km, da sta lahko kaj zadeli. Nemška križarka je bila torej v premoči, ker je mogla zadeti »Exter« še predno jo je ta lahko dosegla s svojimi topovi. Toda ker so angleške križarke lahko razvile brzino 32 milj na uro, dočim je nemška križarka mogla pluti sa-

mo 26 milj na uro, so se ji približale. — Angleška križarka je pogodila na nemški križarki tri 28 cm topove, tako, da je nemška križarka mogla uporabljati samo še 130 mm topove, dočim je »Exter« streljala še naprej z 20 cm topovi, obe mali križarki pa sta vzeli nemško križarko v križni ogenj s 152 mm topovi. Ladje so se borile na 700 km dolgi poti.

Nemška križarka »Graf von Spee« je potopila v treh mesecih 7 angleških ladij v južnem Atlantiku in Tihem oceanu.

V luki Montevideo je »Graf v. Spee« izkrcal 6 kapitanov, 9 strojnikov, 25 častnikov in 21 mornarjev potopljenih ladij.

Ameriške države bodo protestirale v Londonu in Berlinu, ker se je pomorska bitka vršila v ameriški obrežni coni 300 milj, s čemer je bila kršena ameriška nevtralnost.

Samomor nemške križarke „Graf Spee“

Kapitan Langendorf si je sam vzel življenje.

Nemška križarka »Graf Spee« je 17. decembra ob 17.45 ameriškega časa zapustila luko v Montevideu, potem, ko je izkrcala 250 mornarjev.

Pred lukjo jo je pričakovalo več angleških in ena francoska ladja.

Očividno je bilo, da se nemška križarka ne bo rešila iz te pasti. Njeni topovi so bili poškodovani. Ladja sama tudi le za silo popravljena. Čim bi bila ladja priplula iz urugvajskih teritorialnih voda, bi jo bile angleške in francoske vojne ladje napadle. Njen konec je bil neizogiben.

Po predpisih mednarodnega prava pa je ladja morala iz urugvajske luke, ker je bila sposobna za plovbo.

Res je križarka zapustila luko. Ko je dosegla obalni pas 3 milje od brega, se je naenkrat začela razstrelba in ladja je izginila v valovih. Par mornarjev, ki so ostali na križarki, je razstrelilo ladjo. Kapitan križarke Langendorf je izvršil samomor, nekaj mornarjev pa so potem rešile angleške vojne ladje.

Izmenjava blaga z Anglijo

Kolikor znano, mora Jugoslavija ves uvoz iz Anglije in Francije ter Zedinjenih držav, da imenujemo samo najglavnejše, plačati v zlatu oz. v tujih valutah, ki imajo zlato pokritje. Narobe pa tudi Anglija, Francija in Zedinjene države plačajo našo robo v zlatu.

Radi tega smo prisiljeni, da trgujemo predvsem z državami, ki so pripravljene, da za naše nakupe pri njih vzamejo naše blago v zameno.

Ta trgovina na osnovi izmenjave blaga se vrši zlasti z Nemčijo. V težnji, da izvrše proti Nemčiji čim uspešnejši gospodarski bojkot, sta se Anglija in Francija odločili, da bosta čim več nakupovali na Balkanu, obenem pa seveda skušali osvojiti tudi naš trg, na katerem nadvladuje dandanes Nemčija. V to svrhu razmotrivajo v Angliji vprašanje uvedbe novega načina trgovanja z Jugoslavijo in balkanskimi državami sploh, na podlagi izmenjave blaga. Na ta način bi lahko obe državi marsikaj kupili pri nas brez denarja, za kar morata danes šteti v Ameriki dolarje.

Razno

Kravata in par nogavic za Božič. Nemške oblasti so izdale poseben odrednik k nakaznici za obleko, s katerim si more vsak nemški moški državljan za Božič kupiti kravato in en par nogavic. Dortmundska »Rote Erde« piše: »Ta vest bo gotovo vzbudila vesel odmev pri vseh naših sorojakih kot nepričakovano božično darilo.«

Pravici je vzel meč iz rok. V Heidelbergu stoji na mostu, ki vodi preko reke Neckar kip, ki predstavlja boginjo pravice — Justicija je imela v rokah meč iz bronu. Ker je mesto stalno zatemnjeno, je nekdo ponoči splezal do kipa, vzel justiciji meč iz rok in z njim vred izginil.

Usmrtni trije spijonov v Nemčiji. Švicarska telegrafna agencija javlja, da so 7. decembra usmrtili v Berlinu tri moške, ki so bili obsojeni na smrt radi veleizdaje. Eden od obsojencev je imel zveze z zastopniki francoskega in angleškega poslaništva, katerim je izdajal važne stvari, druga dva sta pa izdajala neki tuji sili zadeve, ki bi morale ostati v tajnosti.

Nemški kolonialni pionir zaprt. Amsterdamski listi poročajo, da je bil znani 71 letni nemški kolonialni pionir iz Frankfurta, Karl Dietze, obsojen radi deviznih prekrškov na 6 let ječe in na 40 tisoč funtov denarne kazni. Dietze namreč ni nemškim oblastem prijavil, da poseduje ogromno plantažo za gojenje kave.

Nikelj. Na severnem Finskem so veliki rudniki niklja. Toda ne tako veliki, kot se pripoveduje, kajti Kanada proizvaža skoro devet desetih celokupne proizvodnje niklja na svetu.

Dama in po svetu

Politični zločini na Hrvaškem. Odkar obstoja banovina Hrvatska, se je izvršilo na njenem teritoriju večje število političnih zločinov. Na področju zagrebškega banovinskega tožilstva je bilo 9 napadov, pri katerih je bilo ubitih 7, ranjenih pa 5 oseb; na področju petrinjskega banovinskega tožilstva je bil 5. novembra ubit v Trebarjevu Ivan Radić, pristaša Stojadinovičevega režima; v območju okrožnega sodišča v Bjelovaru je bil 29. novembra ubit v Srbski kapeli Ljubomir Goranović, dne 29. novembra pa v Zetkah zaboden Ivan Belčan; v Gospiću je bilo zabeleženih troje političnih nasilstev. Zločinci so ostali povečini neznani.

Iz »Kulturbunda« so v Vojvodini pričeli izstopati Nemci, ki so se poprej pomazharili, v zadnjih časih pa so se pričeli zopet udejstvovati v nemških organizacijah. Sedaj so pričeli izstopati iz »Kulturbunda«, da bi jim v slučaju izselitve Nemcev iz Jugoslavije ne bilo treba zapustiti našo državo.

Za izključitev Sovjetske unije iz Društva narodov nista glasovala zastopnika Jugoslavije in Grčije, ker sta s tem hotela podčrtati popolno nevtralnost obeh držav.

Naloga švicarskega časopisja v današnjem času. Socialistična »Berner Tagwacht« med drugim tako-le piše o nalogah časopisja: »Švicarsko časopisje ima v teh težkih časih, ki jih doživljamo, zgodovinsko nalogo. Ker je švicarski tisk, tisk nevtralne države, ne daje smernice samo za en dan, ampak za vso dobo. Kot časopisje demokratične države mora služiti le resnici in razjasnitvi vseh laži, zato tudi ne bo iz strahu nikdar nečastno odpovedalo.«

Po rekonstrukciji švedske vlade se bavi tudi norveška vlada z mislijo, da bi pritegnila vse opozicijske stranke k sodelovanju.

Sovjetski poslanik je odpotoval iz Rima. Sovjetski poslanik Gorekin, ki je šel pred tremi tedni prispel v Rim, je zapustil Italijo z družino vred. Trdi se, da je odpotoval v znak protesta proti demonstracijam, ki so se vršile v Rimu za Finsko.

Ukrepi proti draginji. Minister dr. Budisavljević je napovedal, da bo v kratkem izdana naredba o nadzorstvu nad cenami. Nadzorniki cen bodo imeli dalekosežna pooblastila.

Pravilnik o humanitarnih ustanovah zopet odgojen. Po naredbi o kontroli in zavarovalnotehnični ureditvi humanitarnih ustanov bi bil moral stopiti v veljavo 6. septembra oziroma 6. decembra t. l. Uveljavljenje je zopet odloženo do konca aprila meseca 1940. Protiv pravilniku so ugovarjale humanitarne ustanove in delavske strokovne organizacije, ki nimajo pridobitnega značaja. Za vse te organizacije bi pravilnik pomenil ogromno upravnotehnično obremenitev ter bi bil za organizacije te vrste, humanitarne in delavske strokovne, krivičen. Nujno bi bilo, da se vprašanje razčisti in ohrani samostojnost teh nepridobitnih organizacij. — Naredba o odlaganju pravilnika je bila objavljena v »Službenih Novinah« dne 28. novembra 1939.

Jugoslovanska akademija znanosti in kipar Meštrović. Na Hrvaškem je sedaj vse na delu, da se zabiše, kar količak diši po jugoslovanstvu. Med drugim obstoji v Zagrebu tudi Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti. To akademijo so sedaj hoteli prekrstiti v hrvaško akademijo. Oglasil pa se je kipar Meštrović, ki pravi, da je ta akademija predstavnicica kulturne vzajemnosti vseh južnih Slova-

nov, in bi radi tega ne smeli spreminjati njegova imena, vsaj tako dolgo ne, dokler se ne sestane hrvaški sabor.

Reforma v študentovskih organizacijah. — Visokošolske organizacije dijakov, ki so doslej volile svoje odbore z relativno večino, dobe proporcijni volilni sistem za svoje odbore. Izprememba bo prenesla reševanje raznih študentovskih problemov v notranost organizacij, dočim se je borba vršila doslej zunaj in med organizacijami, kar bo znatno oslabilo aktivnost teh organizacij. Naredbo je izdal zaenkrat hrvaški ban dr. Subašić za Zagreb.

Trboveljske delnice se dvigajo v vrednosti. Delnice Trboveljske premogokopne družbe veljajo sedaj 245 in se je njih vrednost dvignila v nekaj mesecih za 90 točk, ker so ob zadnji krizi veljale le 115.

Predsednik državnega sveta dr. Štefan Saganin je vpokojen. Vpokojeni so tudi podpredsednik dr. Štefan Barič in člani Lazar Janković, dr. Djivo Supilo in Radivoj Nikolić.

30.000 sadnih dreves bo razdelila banovina Hrvatska med kmetovalce, ki bodo ta drevesa sadili v spomin na ustanovitev banovine Hrvatske.

Turčija bo dobavila Jugoslaviji bombaž. — Med našo državo in Turčijo je prišlo do sporazuma, da bo Turčija dobavila nam večje količine bombaža, naša država pa bo Turčiji v zameno dobavila konje, steklo in en milijon zabojev sladkorja.

Vožnje zdravnikov bodo nadzorovali. Zdravniki smejo še naprej brez omejitve uporabljati svoje avtomobile, ako se vozijo po potrebi službe. Ker pa se je ugotovilo, da nekateri zdravniki vozijo tudi za zabavo, bo uvedeno nadzorstvo nad avtomobili zdravnikov.

Parnik »Vidovdan«, ki je last »Jugoslovanskega Lloyd«, je naseljen na plitvino v vzhodni Aziji pri otoku Borneo. Parnik ima 8700 ton in je bil namenjen v neko japonsko luko. Vsi člani posadke so živi in zdravi.

Za vodjo narodno-socialističnega nemškega dijaštva, je »Kulturbund« v Novem Sadu imenoval Vili Badla, dijaka na zagrebški univerzi.

Nov predsednik švicarskega parlamenta. — Za predsednika švicarskega osrednjega parlamenta je bil izvoljen Hans Stähli.

Komunistična agitacija v švicarski vojski prepovedana. Švicarski zvezni svet (vlada) je izdal naredbo, po kateri je v švicarski armadi prepovedana vsaka komunistična propaganda. Med vojaštvom je tudi prepovedano razširjati in pošiljati vsakršne propagandni material, ki bi ogrožal državno varnost. Svanenje propagandnih komunističnih celic v vojski je strogo prepovedano.

Prepoved švicarskega nacističnega lista v Nemčiji. Švicarski nacistični dnevnik »Neue Basler Zeitung« po sklepu nemških oblasti ne sme več prihajati v Nemčijo. To je za velikanski udarec, ker je imel več kot 90 odstotkov naročnikov v Nemčiji.

Eksplodira v tovarni celuloze v Zarnestiju v Rumuniji, ki je terjala 61 smrtnih žrtev, po rumunskih vestih ni nastala radi sabotaže, kakor se je prvotno poročalo.

Poseben oddelek vojnih letal so v Angliji preuredili za prenos krvi, ki jo v vojnih bolnicah potrebujejo za transfuzijo. S tem ukrepom upajo, da bodo številnim ranjencom lahko pravočasno nudili pomoč in jim rešili življenje.

Nov pomemben izum proti minam?

Stockholmski dnevnik »Dagens Nyheter« poroča iz New Yorka, da je švedski inženir Henry Hallberg, ki stalno živi v Združenih državah, iznašel aparat, s pomočjo katerega lahko vsaka ladja v gotovi bližini uniči vsako mino. Angleško poslaništvo v Washingtonu zdaj proučuje načrte tega aparata.

Zane Grey:

46

Mož iz gozda

»Ansona bi lahko prav slučajno zaneslo tja; vendar to ni verjetno.«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker bom temu ovčjemu tatu sledil za petami kot volk potni divjačini; in ako bi se približal tvojemu taborišču, potem bom jaz preje pri tebi kot on.«

»Dobro«, je izjavil Dale. »Računal sem s tem, da boš ti prej ali slej šel doli v Pino.«

»Ne prej, dokler ne pojde tudi Anson. Rekel sem Johnu, da ako ne pride do boja pri poštnem vozu, naj jezdi naravnost nazaj v Pino poročat Alu in mu ponudi svojo pomoč, kakor tudi bratov Joe in Hala.«

»Na en ali drug način mora torej priti do preliivanja krvi.«

»Gotovo! In je, tudi že čas. Upam, da bom mogel enkrat z mojo staro štiriinštiridesetko pomeriti na Beasleya.«

»V tem primeru upam, da se boš držal bolj trdno, kot pa sicer ob raznih prilikah.«

»Milt, Dale, jaz sem dober strelec«, je izjavil Roy ponosno.

»Toda gibljivih figur ne pogodiš.«

»Ho, mogoče, mislim pa, da se mi cilj ne bo premikal, ako mi Beasley zastavi pot. Jezdec sem in ne lovec. Ti si vajen pogoditi muho na jelenjih rogovih, ker si pač izvežban...«

»Roy, ali smo lahko do jutri zvečer v našem taborišču?, je vprašal Dale resno.

»Seveda, in ako bi si morala natovoriti še vsak

eno dekle. Toda gotovo bi dekleti raje umrli, kot pa da bi ne jezdili same. Dale, ali si že kdaj videl pogumnejšo mladenko kot je Bo?«

»Jaz! Kje neki sem že kdaj imel priliko videti dekleta?«, je vzkliknil Dale. »Spominjam se še nekaterih, ko sem bil še deček, toda takrat mi je bilo komaj štirinajst let. Nikdar nisem prav vedel, kaj naj bi počel z dekleti.«

»Rad bi imel ženo, kot je ta Bo«, je rekel Roy s povdankom.

Potem je sledil kratek molk.

»Roy, ti si mormonec in že imaš eno ženo«, se je glasil Dalejev odgovor.

»No, Milt, ali res že toliko časa živiš v gozdovih, da še nisi nikoli slišal o mormonih z dvema ženama?«, je odvrnil Roy in se prisrčno zasmejal.

»Nikdar nisem mogel prenašati govoric, ki sem jih čul, da rabi mož več kot eno ženo.«

»Ho, ljubi moj prijateljček, pojdi in vzemi si enkrat eno, boš videl, ako se ti ne bo zahotelo še ene.«

»Jaz mislim, da bi bila ena več kot dovolj za Milt Daleja.«

»Milt, stara sablja, povem ti, da sem te vedno zavidal za tvojo prostost«, je rekel Roy resno. »Toda to ni življenje.«

»Ti misliš, da spada k življenju brezpogojno tudi ljubezen žene?«

Samo deloma. Mislim, da mora človek imeti — sina, mladca, ki ti je podoben, — da imaš zavest, da bo tvoje življenje nadaljeval, ko te več ne bo.«

»O tem sem razmišljal, — natančno razmišljal, ko sem bil opazoval ptice in živali, ki so se parile v gozdovih... Ako nimaš sina, potem tudi ne boš več živel.«

»No«, je odvrnil Roy, obotavljajoč se, »tako res-

no ne jemljem te stvari. Sin nadaljuje tvoj rod in tvoje delo...«

»Gotovo, gotovo... Roy, zavidam te za to, kar imaš, in kar je za Milt Daleja nekaj nemogočega.«

Te besede, ki so razodevale globoko žalost, so zaključile njun pogovor. Zopet je bilo čuti v gozdu samo hrumenje in šumenje vode. Neka sova je skovikala votlo in tožeče. Čisto v bližini je bilo slišati zamolkel topot kopit in škrtanje zob, ki so mliji travo.

V globokem snu je zaslišala Helen nek glas; prestrašila se je in ugotovila, da jo Bo trese in kliče.

»Ali si umrla?«, jo je vprašala z veseljem glasom. »Skoro da. O moj hrbet je ves polomljen«, je odvrnila Helen. Imela je občutek, kot da bi bila stisnjena v primežu.

»Roy naju je poklical«, je rekla Bo. »Pohiteti morava. Bilo mi je, kakor da me bo konec, ko sem se pravkar dvignila. Rada bi ti dala milijon dolarjev, ako mi zadrigneš moje škornje. Le počakaj sestrica, ko boš ti poskušala obuti tvoje trde škornje.«

Z junaškim in silnim naporom svoje volje se je Helen vsedla pokonci. Vse to ji je bilo ena sama bolečina. Ko je segla po svojih škornjih, je začutila, da so bili mrzli in trdi kot rog. Helen je enega razvezala in na široko odprla ter poskusila stišati svojo ožuljeno nogo vanj. Toda noga se je zdela, da je bila otečena in škorenj zožen. Kljub temu, da je porabila svojo poslednjo moč, ki ji je še ostala v njenih razboljenih rokah, ga je mogla obuti komaj do polovice. Zastokala je.

Bo se ji je hudomušno smejala. Njeni lasje so bili zmrešeni, njene oči so se ji svetile, njena lica žarela. (Dalje prihoda...)

Iz naših krajev

V boju za resnico in pravico

Naša »Delavska Politika« je list, ki propaga resnico in pravico. To sta dve temeljni načeli, opori socializma, temelj socialistični družbi.

Dandanes imamo vse polno ljudi, ki so protivniki resnice in pravice, pa tudi takih, ki imajo resnico in pravico na jeziku, ki oboje zahtevajo zase, ne priznajo pa tega za druge.

Oboji so odločni protivniki naše »Delavske Politike«.

Pobudo za te vrstice nam je dal mlad sodrug iz Trbovelj, ki nam je poslal ta-le dopis:

»Če kdo izreče poštenemu, resnemu človeku misel, ki se mu bo zdel neverjetna, bo zahteval od tistega, kateri mu jo je povedal, dokaz, da je povedano tudi resnično. Mnogi so, ki imajo navado govoriti tja v en dan in raznašati grobo neresnico, ker so prepričani, da se dotični, katerim govore, ne bodo vprašali kaj je res in kaj ni res, ampak bodo verjeli, da je laž resnica in krivica pravica. Toda prej ali slej se bo ost njihovih besed obrnila proti njim samim.

Naš največji pisatelj Ivan Cankar pravi:

»Resnica je posoda vsega drugega: lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od spomladi do jeseni.«

Baha.

LAŠKO

Razmere v gostilničarski pivovarni Često slišimo v naši javnosti, da je navedeno podjetje 100odstotno nacionalno, toda na žalost vidimo v njem zaposlene tudi tujerodce, pa tudi naše državljanje, ki radi govore v tujem jeziku, dasi bi to sploh ne bilo treba. Poseben način obhajanja ima zlasti pivovaritelj g. P., kateremu so delavci dolgo časa prizanašali, danes pa so primorani povedati javnosti, kako on postopa z našimi državljanji. Ta gospod ima silno grdo navado, da strahotno hruje nad delavci, kakor pastirji nad živino. Njegove psovke tako gromko odmevajo iz pivovarne, da jih slišijo celo stanovenci bližnjih hiš. Ker se nikakor ne poboljša, objavljamo zaklad njegovih cvetk: bikovi, volovi, slonovi, magarci, prašice, svinje, stare mrcine itd. Nekateri malomeščani večkrat trde, da so delavci vobče v izrazih surovi, toda gospodje jim dajejo sami takšne zgledne. Srečno načelstvo naprosimo, da ga primerno pouči, kaj je v naši državi napram delavcem dovoljeno in kaj ne, sicer se mu bo zgodilo, da...

kakor že nekaterim v Laškem in to po nalogu oblasti. Neki delavec ni mogel vzdržati v taki atmosferi in je službo zapustil ter odšel v drugo tovarno. Čudno pri vsem tem pa je, da imajo taki tujerodci najboljši kos kruha. Sličnih metod se poslužuje tudi varilec K., ki je sicer Slovenec, a je včasih tudi preko mere glasen. Šef P. je hotel tudi uvesti posebno prakso, da bi šla vsak teden po 2 delavca na brezplačen dopust, a ne vemo, na čigav ukaz. Hude nevihte mora večkrat prestajati ključavničar Z—k. Mnogi delavci tožijo, da prestajajo v zimskih mesecih mraz. Da je kurjenje v nekaterih oddelkih pivovarne škodljivo za pivo, je znano. Vsekakor pa bi morala uprava nuditi delavstvu v pralnicah sodčkov in steklenic gumijaste skornje, hlače in močne usnjene predpasnike. V obratnem slučaju bodo ti delavci že v nekaj letih vsi revmatični. Cementna tla vseh oddelkov bi morala biti v zimskem času na debelo posuta z žagovino. Prav tako bi morali imeti v jedilnici na razpolago pečico, da si pogrejejo čaj, kavo itd. V vseh oddelkih bi morali imeti na razpolago pipe s toplo vodo. Pred par meseci je bila v podjetju uveljavljena kolektivna pogodba v imenu NSZ. Radi nastopivše visoke draginje je nujno, da uprava primerno poviša plače vsem delavcem, kar sta ostali dve tovarni v kraju že izvršili. Mislimo, da bo NSZ, ki je naša milost v očeh odločilnih gospodov, znala izvojevati svojemu delavstvu to, kar mu po vsej pravici gre. Sicer so člani, odnosno delničarji pivovarne tudi taki, ki sploh niso nikdar bili gostilničarji in vendar je vrhovno vodstvo v njihovih rokah. Pa brez zamere.

Tistim, ki se jezijo, zakaj prinašamo poravke, povemo, da smo po zakonu primorani objaviti vsak popravek, ki po svoji obliki odgovarja zakonu.

STORE

V ŠAMOTNI TOVARNI BODO ZVIŠANE MEZDE

Vodstvo podjetja »Šamotna tovarna« je na intervencijo organizacijskih zaupnikov obljubilo zvišati mezdo za 12 odstotkov. Razgovorom je prisostvoval tudi oblastni tajnik SMRJ s. Sovljanski iz Ljubljane.

JESENICE

Nov dovolj. Kranjska industrijska družba je dobila dovoljenje, da postavi novo visoko peč. Peč bo postavljena približno v šestih mesecih.

LJUBLJANA

Krojaški pomočniki za zboljšanje svojih mezd

Krojaški pomočniki so poslali na »Združenje krojačev, krojačic in sorod. obrti« v Ljubljani dopis, da naj se vsled naraščajoče draginje povišajo mezde za 25 odst., za kolikor je narasla draginja. Krojaški mojstri in mojstrice so odgovorili, da cene po gostilnah in menzah niso narasle ali vsaj ne toliko. Odklonili so vsako povišanje. Predlagajo pa, naj se de-

lovni čas podaljša na 10 ur dnevno. Sedaj v sezoni, krojaški pomočniki delajo po večini itak po 10 ur ali še več ur dnevno. Odgovor krojaških mojstrov je presenetil pomočnike in je pričakovati, da bodo še pred prazniki stopili v protestno stavko.

Krojaški pomočniki.

Stoletnica Muzejskega društva v Ljubljani. V petek je imelo Muzejsko društvo svoje jubilejno zborovanje v okrašenih mestnih dvorani. Muzejsko društvo si je pridobilo v teku sto let lepe zasluge za muzej v Ljubljani. Obiskovalcem Ljubljane priporočamo, da si muzej ogledajo, kadar pridejo v Ljubljano. Za občinstvo je odprt ob nedeljah in četrčkih dopoldne, sicer le proti vstopnini.

150 letnica prve slovenske gledališke pred-

stave v Ljubljani. Pred 150 leti so v Ljubljani prvič vprizorili Linhartovo igro »Zupanova Micka«. Ob tej vprizoritvi bo predaval prof. A. Gspan o piscu igre Ant. Tom. Linhartu v tork ob 19. t. m. ob 20. uri v predavalnici trgovske akademije.

Novi direktor finančne direkcije v Ljubljani. Za direktorja finančne direkcije v Ljubljani je bil imenovan g. Josip Mozetič in je prevzel posle.

MARIBOR

Sneg — nada brezposelnih. V noči od sobote na nedeljo je tudi pri nas zapadlo precej snega, ki so ga menda najbolj radostno pozdravili brezposelni delavci, ker upajo, da se jim bo vsaj sedaj nudil skromen zaslužek. Želeli bi bilo, da bi merodajni činitelji čiščenju cest in ulic res posvetili vso pažnjo, ker ni dovolj, da so radi strogih predpisov očiščeni hodniki pred hišami, kar morajo oskrbeti hišni lastniki temveč je prav tako potrebno, da bi bili očiščeni tudi hodniki tam, kjer mora to storiti mestna občina ali pa cestni odbor. Tako so n. pr. minulo nedeljo pričeli delavci čiščiti oba hodnika na glavnem mostu šele proti 13. uri in so tako ljudje morali vse predpol- dan hoditi po snegu, kar je pa baš na hodnikih glavnega mosta radi živahnega prometa zelo nevarno. Posebno nevarno je to za otroke ki hodijo čez most brez spremstva odraslih. Ker je v našem mestu, kakor smo zadnjič poročali, izredno visoko število brezposelnih, ki komaj čakajo na skromen priložnostni zaslužek, bi bilo želeli, da se jih zaposli vsaj pri tem delu, zlasti sedaj pred prazniki, ko deca teh bednih družin ogleduje bogata izložbena okna, kjer je vseh dobrin na razpolago, družinskemu očetu, ki je izgubil radi novo nastale gospodarske krize zaslužek, pa ne krči srce, ko ne more priskrbeti niti najpotrebnejših živl svojih družini. Z javnimi deli, k čemur spada tudi vzdrževanje in čiščenje cest, bi se dalo zaposliti mnogo teh nesrečnikov, ki so bili odrinjeni od dela, čeprav se niso nikoli branili opravljati tudi najtežje posle, samo, da so imeli skromen zaslužek.

Pomanjkanje premoega se pojavlja tudi v našem mestu, ker rudniki izvažajo mnogo premoega v Italijo in radi tega ne morejo dobavljati pravočasno domačim kupcem. Menimo, da je ponekod še vedno veliko število rudarjev brezposelnih, ki bi lahko, če bi se jih zaposlilo, nakopali dovolj premoega, tako da bi ga ne primanjkovalo za domačo potrebo.

Nemško poročilo o streljanju na meji pri Mariboru. Poročali smo že, da je bil na nemško-slovenski meji nad Mariborom nedavno ustreljen nek Johan Hacker, ki je poprej ustrelil dva nemška carinika v družbi 15 letne spremljevalke. Nemški in češki listi poročajo o tem dogodku sedaj sledeče: »Storilec je 22 letni Johan Hacker iz Njšan (Nirschau), okraj Střibro (Nies). Deklica, katero so videli pred streljanjem v njegovi družbi, je 15 letna gospodinjstva pomočnica, doma iz Chotešova (Chotieschau). Deklica se je s Hackerjem pred tednom seznanila in sprejela njegovo ponudbo, da se podata skupno na pot v Jugoslavijo. Oba sta resnično prišla do jugoslovanske meje, katero sta hotela prekorati pri Sulmbachu. Tam pa jih je zadržal carinski uradnik Leiner ter zahteval dokumente. Ko mu je Hacker predložil svoj dokument in ga je uradnik preiskoval, je dala deklica svojemu spremljevalcu skrivaj v roko samokres, s katerim je Hacker Leinerja ustrelil. Na pobegu je ustavljen obadva carinik Anton Massel. Hacker je tudi tega ustrelil. Daljnja žrtev je bil tretji carinik Rajmund Oswald. Tudi ta je postal Hackerjeva žrtev. Ta umor pa so opazili in so nato morila in njegovo spremljevalko zasedovali. Ko že nista mogla uiti, sta se zabarikadirala v hlevu, odkoder je Hacker streljal na nasledovalce. Pri tem je bil ustreljen, medtem ko se dekletu ni nič zgodilo.

Poln obrat v mestnih klavnicah. Zadnje dneve je naraslo klanje živine v mestni klavnici za izvoz tako, da zakoljejo na en dan tudi do 100 glav in več. Koljejo tudi konje za izvoz v inozemstvo. — Živino dovažajo iz južnih krajev in iz Prekmurja. Na ta način so skoraj vsi brezposelni mesarski pomočniki dobili pred prazniki zaslužek.

Okoliški državni upokojenci, ki želijo, da se jim bo izplačala razlika v draginskih dokladi med mestom in okolico, naj vložijo nekolkovano prošnjo na računovodstvo dravske finančne direkcije v Ljubljani. Prošnji je treba priložiti potrdilo pristojne občine o nepretrganem bivanju v občini in potrdilo mestnega gradbenega urada, da spadajo naselbine, ki jih navaja občinsko potrdilo, v gradbeni okoliš mesta Maribor. Prošnje za priznanje razlike od 1. junija 1932 do 30. septembra 1935 pa naj se ne vlagajo.

Ali si že poravnal naročilno? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Draginja in nameščenci. Privatni nameščenci in trgovski pomočniki se opozarjajo na zborovanje, ki se bo vršilo v tork, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih kina »Apolo«. Zborovanje sklicujejo združene svobodne organizacije in pomočniški odbor. Vsak privatni nameščenec in trgovski pomočnik naj se udeleži tega važnega zborovanja!

Društvo odvetniških in notarskih uradnikov bo imelo skupno z drugimi organizacijami privatnih nameščencev v Mariboru veliko protidraginjsko zborovanje v tork, dne 19. decembra ob 8. uri zvečer v dvorani »Ljudske univerze« (kino »Apolo«). Dolžnost vsega odvetniškega in notarskega uradništva je, da se tega prepotrebnega zborovanja udeleže ter povzdigne svoj glas proti preniklim plačam v očigled naraščajoče draginje.

Pet okostnjakov, ki so po sodbi prof. Baša stari okrog 200 let, so izkopali delavci na dvorišču dravske vojašnice. Okostnjaki so iz dobe kuge, ki je razsajala tudi v Mariboru.

Po 1 zak. o zaščiti države je bila obsojena na 3 mesece in 10 dni strogega zapore 82-letna Marija Tersavčeva od Sv. Jurija v Slov. gor. Mali kazenski senat pa je obsodil 28-letnega Rudolfa Vakeja iz Počehove pri Mariboru na eno leto in 3 mesece robije ter 600 din globe, Antona Švarca iz Pobrežja pa na 5 mesecev zapore in 600 din globe.

Na 6 let robije in trajno izgubo častnih državljanjskih pravic je bil obsojen viničar Anton Lozinšek iz Drstelje pri Ptujju, ker je do smrti zabodel v vinjenem stanju posestnika Ruperta Ploja z Mestnega vrha.

Davčna uprava opozarja vse službodajalce, ki zaposlujejo hišno služinčad (tudi strežkinje), da v času od 1. do 31. januarja nabavijo davčne karte za služinčad.

17 novih požigov je baje priznal Avgust Korajžija, ki jih je izvršil v Račah in okolici, aretirali pa so ga radi številnih požigov izvršenih v okolici Slov. Bistrice.

Ljudska univerza. Danes v ponedeljek, dne 18. t. m. bo predaval dr. Robert Neubauer, ravnatelj zdravilišča na Golniku, o sodobnem lečenju tuberkuloze.

Narodno gledališče. Torek, 19. t. m. ob 20. uri: »Via Mala«. Sredo, zaprto. Četrtek ob 20. uri: »Lepa Vida«. Red C. Zadnjič.

Guštanjski kovinarji v mezdnem gibanju

Skrajno netakten nastop ž. ravnatelja.

Že v eni izmed prejšnjih števil »Delavske Politike« smo priobčili krajše poročilo o protidraginjskem zborovanju guštanjskih kovinarjev in njihovih zahtevah glede povišanja mezd.

Letošnje poletje se je vršilo zadnje mezdno gibanje, ki je prineslo delavstvu 5 odst. povišanja mezd, draginja pa je v zadnjih petih letih, zlasti ako računamo zadnje mesece letošnje leta, narasla za najmanj 35 odst., tako, da so kovinarji v primeri s kupno močjo mezd pred petimi leti še vedno za 30 odst. na slabšem.

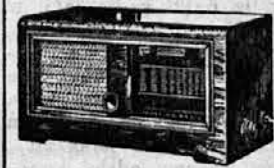
Le tako si moremo razlagati izjavo g. ravnatelja, ki je dejal zaupnikom, ki so prišli na razgovore glede povišanja mezd, da podjetje ni molzna krava, ampak da naj organizacije izposlušajo pri vladi omejitvev draginje oz. znižanje cen življenjskim potrebščinam.

Take izjave niso na mestu, najmanj bi jih smel dati ravnatelj takega industrijskega podjetja. V mezdnih razpravah govore argumenti, ne da se pa razpravljati na tak način.

Ako pa že govorimo o molzni kravi in molzejntu, potem si bomo o stvari takoj na jasnem, ako ugotovimo, kdo spravlja čiste dobičke, ki jih ustvarja delavstvo v tej tovarni s svojim delom.

Delavstvo zahteva 25 odst. poviška, kot je bilo sklenjeno na shodu. G. ravnatelj pa ponuja božičnico: din 170 oženjenim in din 100 samcem. Sklicuje se na to, da imajo delavci od tovarne v najemu polja oz. vrtove in da je to tudi treba upoštevati, ker si lahko precej življenjskih potrebščin pridelajo. Tovarna da ne more prenesti nobenega povišanja, ker baje doplača pri vsakem vagonu jeklenih izdelkov din 3000. To je čudno. Papirnica v Prevaljah je priznala delavstvu 17 odst. poviška plač, kljub temu, da obrat po cele mesece počiva,

Körting - Hornyphon Braun

Braun 4-cevni vsevalovni super komplet din 2900.—

Radio veletrgovina:

RADIO TSCHARRE, Maribor, Zrinjskega trg 9

Seifert Jaroslav, Praha:

Delavec in knjiga

Te tri besede so še pred nedavnimi leti vzpodbujale vsakega pisatelja, da se je trudil čitateljem dokazati delavčevu notranjo potrebo po knjigi in kulturi. Mnogi ilustratorji so uporabljali za svoje slike postavbo delavca s kladivom in knjigo v roki. Mnogokrat smo pri tem ugotavljali, da so ravno bogatejši sloji naroda tisti, ki se dosledno izogibajo knjigarn in slikarskih razstav. Danes ne pride nikomur več na um, da bi očital delavcu pomanjkanje kulturnega zanimanja.

Nasprotno, pojavljajo se glasovi, ki svarijo pred izobrazbo tega najštevilnejšega razreda, ker se boje, da ne bi preveč narasla inteligenca. Malo čuden strah pri narodu Komenskega! (Znani češki pisatelj in vzgojitelj češkega naroda v srednjem veku). Kakor da bi mogla izobrazba najširših ljudskih slojev narodu kdaj škoditi. Kakor da bi zakrivila nezaposlenost inteligence samo in samo višja izobrazba! In kakor da bi delavec, ki dela v tovarni ali v delavnici, ne imel pravice vedeti tudi kaj o Platonovih idejah in francoski literaturi, medtem ko so si morali pridobiti to znanje najnižji uradniki kakega občinskega urada v zakotnem trgu.

Bili so žalostni časi, ko so skušali češki pedagogi zapirati vrata gimnazij in realk pred otroci delavskih rodbin in so s pomolvanjem gledali na večerne delavske tečaje, čeprav so bili uspehi teh tečajev večinoma naravnost presenetljivi. Delavski poslušalci, ki so končali te večerne tečaje po celodnevem delu, so napravili tudi izpite z neobičajnim uspehom.

Samo ob sebi umljivo je, da je moral iti socialni napredek našega naroda po vojni in mora iti v sedanji dobi sporedno s kulturnim napredkom.

Mali narod se po svojem razvoju in življenjskem boju ne more zanašati samo na nadpovprečne talente, na svoje izobražence in genije. Kaj bi nam pomagalo, če bi imponirali svetu samo s par sijajnimi posamezniki, medtem ko bi se široke ljudske mase izgubljale v mraku nevednosti?

Vemo, kako velika in krasna naloga, kako veliko narodno poslanstvo je zaupano ravno češkemu delovnemu ljudstvu v novih političnih mejah. Izobražen razred češkega delovnega ljudstva nastopa z odločnostjo svojo nalogo: On jamči za bodočnost našega naroda.

Zato nam misel na razmerje češkega delavca do češke knjige ne vzbuja samo sentimentalnosti, polne plemenitega vzdihovanja. Kakor češki delavec hrepeni po svoji izobrazbi, ravno tako goreče sega on tudi po knjigi krasne literature in ravno tako navdušeno hodi v gledališče, koncertne dvorane in razstave.

Moramo si le želeli, da bi bile duševne vrednote našega naroda čim lažje dostopne češkemu ljudstvu in to je baš velika naloga založnikov, čeških kulturnih činiteljev. Iz tega bomo imeli koristi na vse strani, največjo pa narod sam, ker je njegova usoda skupna usodi vseh stanov in posameznikov, kakor lahko postane življenjska sila najmočnejše vrste naroda in njena kulturna višina srečna usoda narodne celote.

Iz češčine preložil dr. Reisman.

kadar ni vode, naše podjetje, ki ima že leta in leta zelo dobro konjunkturo, saj gre vsak mesec po 40 do 60 vagonov izdelkov iz tovarne, pa naj bi delalo v izgubo.

Glede očitanih parcel, ki jih imajo delavci od tovarne v najemu, moramo reči, da so jih morali delavci najprvo pošteno obdelati, da so sploh postale rodovitne. Posekati je bilo treba dreve in grmičevje, odstraniti kamenje itd. — Vse to delo so morali delavci opraviti po svojem delovnem času in tudi vse nadaljnje obdelovanje tega polja gre na račun njihovega preostega časa. Toda te parcele niso zastoni, ampak se zaračunavajo delavcem tako, da plača vsak izmed njih po 25 para od urne mezde. To se pravi, da plača delavec za tako parcelo, ako je delal v tovarni 200 ur na mesec, din 50 oz. din 600 na leto. Ker pa je delavec preko 400, dobi tovarna od njih za v najem vzelo polje din 240.000. Kje je še kakšen lastnik zemlje, ki bi jo lahko tako drago oddajal v najem?

Delavci ne dobe od tovarne ničesar podarjeno, ampak si morajo vse pošteno zaslužiti, zato pa tudi v sedanji draginji upravičeno zahtevajo povišek mezd, ker delo jim mora nesti vsaj toliko, da bodo mogli živeti.

Papež je bolan in se je njegovo zdravstveno stanje poslabšalo.

Olimpijske tekme, ki bi se imele vršiti 1940 na Finskem, nameravajo prirediti v New Yorku ob priliki ponovnega odprtja svetovne razstave l. 1940.

Najstarejša prebivalca Belgije umrla. — Najstarejša prebivalca Belgije, Maria van Norrenbeek, je umrla v starosti 106 let.

Ledolomilec »Stalin«, je po poročilu Havasa odplul na pomoč ledolomilcu »Sedovu«, ki je že dve leti blokiran v ledu.

Iz Češke

Na Češkem karte za obutev in obleko

V četrtek zvečer pa je češki radio javil iz Prage v češčini in nemščini, da je bila vlada primorana po uvedbi živilskih kart uvesti sedaj tudi karte za tekstilno blago. S takojšnjo veljavo je bilo za dva dni, 15. in 16. decembra prepovedano prodajati vsako tekstilno blago in obutev, dotlej pa bodo že izdane nakaznice, s katerimi bodo tudi na Češkem odslej kupovali blago in čevlje, kakor v Nemčiji.

105-letnica češke pesmi: »Kje dom je moj«. Dne 21. decembra 1834 so Čehi prvič slišali z odra Stanovskega gledališča v Pragi svojo poznejšo državno himno »Kde domov muji?«, ki je bila že v letih 1850 prevedena tudi v slovenščino. Prvi je pel to pesem takratni basist gledališča, Strakaty, stari oče znamenitega prijatelja Slovencev, novinarja J. K. Strakatskega v Pragi. Basist Strakaty je pel to pesem v vlogi slepega godbenika Mareša v igri pisateljka Kajetana Tyla »Fidlovačka«, katero še tudi danes Čehi radi poslušajo. Pesem se je Čehom tako priljubila, da je postala prava narodna pesem in so njene melodije najdražje vsem Čehom.

Narod svojim umetnikom. Akcija »Narod svojim upodabljačim umetnikom« je imela neobičajen uspeh. Samo praške razstavne dvorane je obiskalo 5700 oseb in prodanih je bilo umetniških del za pol milijona kron.

Češka mesta spreminjajo imena ulic. »Narodni Denik« poroča, da je dal mestni svet v Prerov spremeni imena nekaterih ulic in sicer: Wilsonovo ulico v Glavno cesto, Obrežje Legij v Novo Nabrežje, Most Legij v Novi most itd.

Protij peslu. Okrožnica Narodne zajednice prepoveduje vodstvom mladinskih organizacij prirejanje plesnih zabav. — Namesto tega naj uvajajo izobraževalne ure s predavanji in drugimi kulturnimi aktivnostmi. »Narodni Denik« pozdravlja ta ukrep, ker so baje dosedaj mladi, posebno na deželi, samo plesali. V gostilniškem ozračju so izginevali vsi ideali in predpogoji dobrega. Mladi človek je brez potrebe zapravljal svojo mladost in denar.

V Pragi enolončne jedi. Minulo nedeljo je nemška narodna socialistična stranka priredila tudi v Pragi akcijo ljudske oskrbe ter po vzgledu Nemčije dajala na Vaclavskem trgu enolončne obedne. — Obed je obstojal iz pol litra grahove juhe s špehom, ki so jo prodajali v papirnatem loncu za 6 kron. Po stanovanjih praških Nemcev pa so prodali že v naprej 7 tisoč obedov. Ker so mnogi obedne tudi preplačali, so iztržili za čez 11 tisoč obedov 140 tisoč kron. Pri tem prodajanju je svirala na trgu godba nemške armade. Navzočih je bilo mnogo bivših nemških uradnikov in oficirjev.

Čehi so ostali muzikanti. »Nova Doba« v Plzni poroča, da je pokazala dveletna hčerka učiteljice Jindřicha Snetiny, mala Hanička, nenavadno pevsko nadarjenost. Medtem ko se ostali otroci v teh letih večinoma komaj težko izražajo, se je Hanička naučila že okrog 50 narodnih pesmi, ki jih poje ob spremljanju pianina popolnoma pravilno.

2270 dvosedelnih bombnikov, ki bodo najhitrejši doslej izdelani bombniki, je naročila francoska vlada v Zedinjenih državah.

Mariborsko gledališče

John Knittel »Via Mala«

Knittel je sodobni švicarski pisatelj, ki ga je približala založba »Modra ptica« Slovincem doslej z dvema romanoma. Močna dramatična snov romana »Via Mala« je napotila pisatelja, da je preliel jedro zgodbe v istoimensko dramo. Oderska »Via Mala« pa ne učinkuje na odru kot dramatičar, ampak je pisatelj z njo ustvaril prvensko, zgoščeno dramo, ki je izoblikovana s samimi največjimi oderskimi registri. Dočim slika roman v epični širini ozadje drame in nam predstavi v estri karakterizaciji povojno Švico, zagrabljiva drama samo osrednje dejanje in njega osnovno idejo. Pisatelj je črtal brezobzirno vse osebe in dogodke, ki bi premočrtno dejanje izpeljali na stranpota in zgosil snov tako zelo, da včasih celo trpi jasnost. Tako n. pr. se gledalcu, ki ne pozna romana, že naslov ne zdi jasen in opravičen, kakor tudi ne razume, zakaj podpiše predstojnik okrožnega sodišča ak Laur in ne Lauretz.

Oderska zgodba »Via Mala« opisuje, kako se polagoma odkriva zločin otrok, ki so z materjo vred umorili svojega zverinskega očeta. Kljub vsej grozi očetomora, s katero je vsak izmed njih zaznamovan, jih opravičuje lastna vest in jim daje moč, da se ubranijo sile zakona, ki jih hoče zmlati, da se očistijo in spokore sami v svoji notranjosti. Po svojem motivu, da se zakon umakne pred silo človečanske misli, je torej ta psihološka drama nasprotje Dostojevskega romanu »Zločin in kazen«, na katerega celo marsikje spominja, tako n. pr. na veliki razgovor med Rasolnikovim in preiskovalnim sodnikom o odpuštnosti zločina in prekršitvi zakonov, če je to človeštvu v prid.

Uprizoritve je bila v rokah g. Peto Malca, ki je z njo dokazal svojo pravo, močno in globoko režisersko silo. Že zunanost igre je bila odlično izoblikovana, zlasti še, ker je režiser našel v g. Branku Simčiču inscenatorja, ki je podprl usodno težo dejanja in s svoje strani pripomogel, da je delo dozorelo mestoma do prave pretresljivosti. Dasi je režiser tudi odlično poudaril odersko tišino, je vendar poudaril predvsem besedno silo igre, ki je zato učinkovala močno in neposredno. Zdi se, da je pri uprizoritvi odločal predvsem občutek sile, ki so jo tudi igralci izrazili z veliko, nebrzdano igro. Igralski razmah je šel ponekod do skrajnih mej. Liki, ki so jih podali g. Gorinšek kot Niklaus, ga. Gorinškova kot njegova mati in ga. Stračeva kot Hanna, so bili izoblikovani z močno čustvenostjo in enotno potozo neugnanje sile. Polnost zunanje igre je bila tako močna, da je šla včasih že tik do one oderske mere, ki jo gledalec še prenese. V nasprotju s to silo je izredno blagodejno učinkoval oseben mir, ki je vel iz odličnih oderskih stvaritev g. Nakrsta (Andrej Richenauški) in ga. Kraljeve (njegova mati). G. Rasbergerjeva je podala z lepo in prepričevalno igro nežni, mehki lik Silveli. Igralci manjših vlog, g. Košuta kot predstojnik sodišča, g. Blaž kot pisar in ga. Križajeva kot služkinja so bili režijsko trdno postavljeni in so zato enako ugodno učinkovali.

Kotiček sodružic

Milica Stupan:

Delavska kuhinja

(Nadaljevanje.)

Ričet

- Za 50 oseb rabimo: 2 kg ješprenjčka à 4 din din 8.— 1 kg svinjskega mesa (svežega ali prekajenega: glava, noge itd.) din 12.— 2 kg fižola à 5 din din 10.— 6 kg krompirja à 1.50 din din 9.— ¼ kg soli à 1.50 din din 0.40 čebula, česen, lovor, majaron, poper din 2.— din 41.—

Din 41 : 50 = din 0.82.

Kročnik tega ričeta, ki je zelo okusen in tečen, stane torej 82 par. Če je svinjsko meso mastno, ni treba druge masti. — Priprava: Ješprenjček opereš in pristaviš. Ko kuha, mu dodaš na drobno narezano svinjsko meso, čebulo in nekaj strokov česna, oboje prav drobno narezano, lovor in majoran, nato pa še drobno narezan krompir in pustiš vse skupaj v velikem loncu vreti, da je mehko. Fižol pa skuhaš posebej kakor običajno. Ko je vse mehko, zmešaš v velikem loncu, soliš, popraš in doliješ potrebno vodo. — Ričet pa lahko napravimo še na razne druge načine. Zelo okusen je, če dodamo še široke rezance ali kakšne druge testenine, zato pa vzamemo manj krompirja ali fižola. Zelo dober je tudi ričet s kislim zeljem ali kisljo repo. — Če vzamemo prekaženo svinjsko meso, bo mogoče zadoščalo nekoliko manj soli.

Pljučka s krompirjem

- Za 50 oseb rabimo: 3 kg pljuček à 5 din din 15.— 16 kg krompirja à 1.50 din din 24.— ½ kg čebule à 2.50 din din 1.25 ¼ kg masti à 20 din din 5.— ¼ kg moke oog à 3.50 din din 0.85 ¼ kg soli à 1.50 din din 0.40 česen, lovor, timijan, poper din 2.— ¼ l kisa à 3 din din 1.50 din 50.—

Din 50 : 50 = din 1.—

Kročnik te jedi stane torej 1 din. Seveda so boljše telečja in svinjska pljučka, a tudi goveja so prav okusna. — Krompir olupimo, narežemo na drobne rezine ali krhlje in pristavimo v velikem loncu. Dodamo česen in timijan in pustimo vreti. Medtem pljučka snažno operemo in narežemo z mesoreznicco (stročkom). Ko je krompir že napol mehke, dodamo pljučka in pustimo oboje do mehkega vreti. Drobno narezano čebulo opravimo na masti svetlorumeno, potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti in damo nato v veliki lonec. Končno še solimo in kisamo.

Vampi s krompirjem

Pripravimo jih prav tako kakor pljučka, samo da skuhamo vampe posebej, ker rabijo več časa, preden so mehki. Vse drugo vzamemo tako kakor pri pljučkah, samo namesto poprav dodamo paprike. — Vampi so sicer dražji kakor pljučka, a ker so bolj izdatni, jih

Nogavice, pletenice (lastni izdelki), zimsko perilo, odeje, volna, obleke itd. dobite po stari nizki ceni v trgovini »Mara« Andrej Ose, Maribor, Koroška c. 26 (poleg tržnice)

Za praznike dobite za dom najboljša vina z znatnim popustom pri Sencl, Maribor, Kneza Koclja ul.

Občinska hiša veče tipe na Jerovškovi cesti se proda. Naslov v upravi

Darila za Božič orbice, listnice, denarnice, aktovke, kovčege priporoča Šterbal, Maribor, Meljska cesta 2 Trg svobode 6

Konzumno društvo za Mežiško dolino reg. z. z. o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3. Telefon interurban št. 5. Poštni ček, račun 12.048. Brzovaj: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah

Podružnice: Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Mutapekarna v Prevaljah ter 7 lastnih združnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član-društva lahko postane vsak. Delež znaša samo 100.— din.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešite v!

Delavski pravni svetovalec

Preživnina nezakonskega otroka (Črna)

Vprašanje: Imam že 8 let starega nezakonskega otroka s trgovcem v celjski okolici. Za dve leti mi ni plačal za otroka nikake preživnine. Pri rubežu nisimo ničesar našli, ker je vse poskril. Trgovino ima nezakonski oče baje na ime svoje žene. Prosim pojasnila, kako bi proti temu brezvestnemu očetu uspešno nastopila s tožbo, oziroma z žepnim rubežem?

Odgovor: Ako je bila izvršba na premoženju proti nezakonskemu očetu že brezuspešna, lahko predlagate še žepni rubež pod Vašo intervencijo. V tem slučaju Vas bo sodni rubežni organ obvestil, kdaj bo ta rubež izvrševal in boste lahko prisotna pri rubežu. Ob enem lahko takrat preiščete tudi vso trgovčevu stanovanje s pritlikanimi vred, razen žepov tudi omare itd., ter zahtevajte, da rubežni organ vse popiše, četudi bi žena zatrjevala, da so stvari njene. Trgovčeva žena bo morala potem dokazati s pričami ali listinami, da so zarubljene stvari res njene. Ob enem lahko pri sodišču predlagate, da trgovec pod prisego izpove o vsem, kar ima svojega premoženja ali terjatve napram drugim osebam, ki jih lahko potem tudi zarubite. Tožiti seve ni treba več, ker je trgovec itak že obsojen na plačevanje preživnine tako dolgo, da se bo mogel otrok sam preživljati.

Občinska podpora (Petrovče)

Vprašanje: Moj oče, ki je star že 76 let, je dobival zadnja leta stalno podporo od občine v zimskih mesecih. Za letos pa mu ni bila priznana nobena podpora.

Ali mu sme občina radi tega odtegniti podporo in kam naj se pritoži?

Odgovor: Tožiti pri sodišču ne more občine na plačilo podpore, dasiravno mu je bila morda obljubljena, pač pa se lahko pritoži na sresko načelstvo, ki bo naložilo občini, da mu podporo daje še naprej, če je res potreben.

Izstavitev rudarja (Hrastnik)

Vprašanje: Bil sem sprejet na rudniku najprej za poskušajo za en mesec. Predno je mesec minil, mi je obratovodja izjavil, da me bo obdržal, ker sem dober delavec. Potem pa sem bil en teden bolan in ko sem se vrnil na delo, mi je isti obratovodja rekel, da me ne rabi več. V pisarni pa mi je bilo pozneje rečeno, da mi bodo še dali delo in mi tudi niso izročili delavske knjige. Vendar dela še do danes nisem dobil. Ali lahko zahtevam plačo za ves ta čas?

Odgovor: Če Vam je obratovodja izjavil predno je potekla preizkusna doba, da Vas bo obdržal še nadalje, je s tem nehala Vaša poskusna zaposlitev in Vas podjetje ni moglo več takoj odpustiti, temveč bi Vam bilo lahko službo le odpovedalo na 14 dni. Ako ste bili odpuščeni, Vam je zato podjetje dolžno plačati za 14 dni, če pa niste bili odpuščeni, ampak samo izstavljeni, pa Vam je dolžno plačati za ves čas kar niste delali. Vendar s samim dejstvom, da Vam niso vrnil delavske knjige, ne boste mogli dokazati, da ste bili samo poslani na brezplačni dopust, ampak boste morali imeti za to še druge dokaze.

Zahvala

Ob težki izgubi, ki nas je zadela s smrtjo našega očeta

Vute Ignaca delavca elektrarne »Fala«

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pokojniku v času boleznii nudili na kakršenkoli način svojo pomoč. Istočasno se zahvaljujemo gg. uradnikom in delavcem elektrarne Fala, govorniku in pevskemu društvu ter darovalcem vencev in vsem, ki so dragega pokojnika spremljali na zadnji poti.

Tezno pri Mariboru, dne 18. decembra 1939.

Žalujoči ostali otroci: Alojzija Kos, Marija Kašman in Ljudmila Gradišnik